

# Goldflam nám v Dejvickém divadle přiblížil Weinera

*Trochu od lesa: Ne každá inscenace Maryši je strhující. Přesvědčili jsme se o tom v Plzni. Lépe dopadla česká premiéra Albeeho Tří velkých žen v Ostravě a Meluzinův Modrý anděl podle románu H. Manna v Liberci. Fascinovala Goldflamova Rovnováha na motivy tvorby R. Weinera v Dejvickém divadle.*

**JIRÍ P. KRÍŽ**

**Z**novu a znovu se přesvědčuji, že Maryša Aloise a Viléma Mrštíků je největším dílem české dramatické tvorby. V posledních letech měla bratrská dvojice štěstí na inscenátory: v Brně, Šumperku, Liberci. Než jsem se stačil vypravit na Maryšu pražskou, Petr Lébl ji z šéfovské židle Na zábradlí zakázal...

## Maryša žitím uvadlá

V Komorním divadle J. K. Tyla v Plzni vytvořili půdorys inscenace s použitím textové úpravy Jana Grossmana. Ta jak známo do značné míry rezignovala na moravské nářečí, jež zastoupila jen ozvláštňující dialektová stylizace. Ji po duchu vyšel vstříc také Karel Glögr, tvůrce scény plzeňské Maryši nastudované režisérem Janem Burianem. Přesto se právě jazyk stal největším úskalím pro většinu herců. Možná se jim Grossmanův náznak zdál být příliš chudobný, každý tedy vložil do role svou vlastní představu o hanácké moravštině. Výsledek inklinoval ke Slovácku, někdy až ke Slovensku, a text poněkud zkomichtěl. Ani Maryša Barbora Munzarová (krásná a osudově rozporuplná), ani Milošlav Včala jako Lízal (i když sedláčkou podstatu vytvořil nejméně), ani René Přibyl v postavě Vávry nevystihli skutečný tragický rozměr figur dramatu. Nejblíže mu byl možná Martin Stránský, jehož Francce se zejména po experi-

mentech Vladimíra Morávka vrátil do polohy nešťastnou láskou trpícího, vzdorovitého mladíka. Jako by herci svým postavám nedůvěřovali (viděl jsem reprízu 27. března). Míjeli se s nimi v gestech i v akcích, většinou jen režijně přeexponovaných (za všechny příklady temperament, s jakým vetřchá Stařenka Netta Deborská z ničeho nic čipemě mrskne o zem ošatkou s ořechy). Inu, počkejme si raději na Léblovu Vzdoromaryšu. Nebo na tu Morávkovu v Hradci, kam ji prý zamýšlí přenést agilní ředitel klicperovců ze stoupy „za zábradlím“. Vidíte, kolik dramatickosti Maryša přináší? V Plzni ji ovšem k životu zatím moc nevzkřísili.

## Novinka od Albeeho

**TŘI VELKÉ ŽENY** Edwarda F. Albeeho se k nám ze země vzniku dostaly téměř bleskově. V roce 1991 za ni autor obdržel prestižní Pulitzerovu cenu, v témže roce měla hra světovou premiéru ve vídeňské English Theatre, loni se poprvé hrála v Americe, kde jinde než na Broadwayi ve Vineyard Theatre. U nás je uvedli již studenti JAMU, ale práva na českou premiéru získalo **Divadlo Petra Bezruče** (29. března). V překladu Šimona Pellara ji v Ostravě nastudoval nervní Josef Janík, který pro bilanční životní příběh z kategorie obyčejných lidiček našel tři více než dobré představitelky. Jak už to v americké dramatické tvorbě bývá, právě s hereckými výkony stojí nebo padá inscenace. V první části se

u stárnoucí, nemocné A scházejí dvě ženy B a C, svým způsobem o A pečující, nebo aspoň obstarávající její právní záležitosti, aby se v druhé části všechny proměnily v trojedinou bytost v jejich různých životních průsečících. Miluše Hradská, Kateřina Krejčí i Alena Sasínová-Polarczyk jedinečným způsobem vystihly konfrontační linii textu a svlékají život plný rozporů, tužeb i malichernosti až na kůži, nenaplnující příběh ani karatelstvím, ani moralizováním, ani ilustrativním odstupem. I když snad mírně herecky dominuje Alena Sasínová-Polarczyk, zejména od boha daným smyslem pro mimický detail, a Albee jí dává k jeho využití velkou příležitost, ostatní aktérky překračují vlastní stín a září s ní. Kolorit představení akcentuje rámcovým pěveckým partem František Strnad. Nepochybuji, že Tři velké ženy se na českých scénách zabydlí. Aspoň všude tam, kde hledají příležitost pro ženskou část hereckého souboru. Určitě však ne jenom proto.

## Neřád znovu na scéně

Po čase se na naše jeviště vrací dramaturg slavného románu československého občana Heinricha Manna Profesor Neřád. Literární předlohu proslavil zejména jeden z nejslavnějších filmů německé kinematografie, **MODRÝ ANDĚL** režiséra Josefa von Sternberga s pronikavě krásnou Marlène Dietrichovou v hlavní roli. Právě motivy klauna z filmu si vypůjčil autor české dramaturgie a režisér

inscenace Roman Meluzin (premiéra 30. března), aby pod názvem identickým s filmem uvedl na scénu libereckého Divadla F. X. Šaldy znovu jímavě mravoučný příběh o přísný řád opouštějícím gymnaziálním profesorovi, klesajícím v pobláznění domnělou (i mravní) krásou polehčí šantánové tanečnice Fru-Fru po společenském zebříčku až k sebeztracení. I když se na rozdíl od románu s výraznými sociálními konturami brechtovského okruhu nese dramaturgie spíše jen vnějším příběhem devastujícím vážnost láskou vykořeněného člověka až k smyšlnosti, odvedl režisér (spolu s dramaturgyní Marií Louckou) velký kus dobré divadelnické práce. Přesvědčivostí vyznění inscenace napomohl i nápaditý hudební part Lubora Šonky s texty písní od Pavla Šruta, syrová scéna městských špinavých koutů Davida Vondráška, ale hlavně dva dominantní herecké výkony. V roli profesora Neřáda se zaskvěl (pokolikáté již v Liberci bez odpovídající kritické reflexe) Václav Helšus, Fru-Fru vytvořila s vrozenou dávkou frivolně smyslné koketérie Pavla Wortnerová.

## Weinerovské uhranutí

Zvykejme si, že skutečné divadelní události se vtěsňávají do hledišť velikosti pětikoruny. A vstěpujme si, že za uměleckými prožitky stále častěji budeme v Praze muset až do Dejvic. Do divadla, jehož Sestra Úzkost se stala zjevením roku 1995... Ovoce přinesla i spolupráce s autorsko-režisérským mágem

brněnského HaDivadla Arnoštem Goldflamem, který s kolektivem invenčních herců Dejvického divadla jevištně ztvárnil poezii neprávem opomíjeného pařížského dopisovatele meziválečných Lidovek, píseckého rodáka, absolventa pražské techniky Richarda Weinera. V inspirativním představení nazvaném **ROVNOVÁHA** (premiéra 31. března) nejlépe vyniká síla Weinerovy obrazné básnické výpovědi velkého stylu v kontrastní herecké akci evokující dění pod cirkusovým šapitó. Křehkost slova a poetické siláctví prostředí klaunů i strojních divů světa vytváří na dvě a půl hodiny nádherně dělnou atmosféru, která se ze scény Petry Štětinové a s hudebními čísly Jana Vondráčka vzácně přenáší na diváky. Souznění s úsměvem i vážně napomáhají ze všeho nejvíce pochopitelně herci, kteří jsou v Dejvickém divadle magickými nositeli příznačně přízračné a snové poetiky (Kališ, Matejka, Tesař, Veliký, Varga, Vondráček, Rejholec, Lokaj, Lokajová, Doležalová, Veliká-Svadbíková). Nalézáme je znovu a znovu na cestě od realistického výrazu až k vypjaté stylizaci, jež se stává bezmála generačním vědomím - a povědomím o hodnotách, jež pomáhá duším spřízněným znovuobjevovat. Jsem rád, že po Demlovi a Čepovi tihle mladíci a krásné slečny našli pro vlastní uměleckou generaci spolu s otcem zlatoplamenným právě Weinera. Řekněme skromně spolu s nimi - osobnost pozoruhodnou.

česká lidová, 12, 1996, 131, 5-9, 4, 3. 11

## KULTURA



Režisér Aleš Bergman (v popředí se skleničkou) právě probírá se svými svěřenkyněmi Nicole Maláčovou, Evou Prchalovou (zleva) a Erikou Pláňavskou (zcela vpravo) závěrečné scény inscenace. Foto: Chayn

### Albeeho hra jako závěrečná práce studentek v Martě

# TŘIKRÁT ŽENA

V polovině ledna předvedly divákům v Martě svou semestrální práci tři posluchačky činoherního herectví Divadelní fakulty JAMU.

Hru **Edwarda Albeeho TŘI VELKÉ ŽENY** ve zkrácené verzi pro posluchačky připravil pedagog a zároveň student postgraduálu v oboru režie **Aleš Bergman**, dříve působící ve zlínském divadle.

Drama přivádí na scénu tři ženy různých generací, aby v druhé půli každá z nich znamenala jednu etapu ženského života. Výchozí bod pak tvoří vzpomínající stará dvaadevadesátice, těžko již bilancující svůj příběh. Díky ní jsme svědky, jak do hry (a tedy i do života) s postupem



času kruté vstupují faktory jako ztráta paměti, stařecká senilita a nepřátelský postoj ke světu, který už nedopřává žádných radostí. Zhruba padesátiletá ošetrovatelka dokáže znechucenou stařenu flegmaticky tolerovat, mladou dívku na návštěvě však stav věcí šokuje. Nakonec však i ona dochází k smíření, protože také jí samotnou konečnou čeká podobný osud.

Nejtěžší pro mladé herečky bezesporu bylo vyrovnat se s věkovým rozdílem postav a jich samotných. Nutno říci, že překonaly samy sebe. **Eva Prchalová** zůstává v roli nejstarší stejně přesvědčivá a zábavná

jako byla coby malá Ester v přecházejícím Viktorovi. I **Nicole Maláčová** (ošetřovatelka) zde podala zatím nejlepší výkon, jakého se jí na půdě Marty podařilo dosáhnout. **Erika Pláňavská**, pro níž se srovnání s rolí nejmladší nejví až

jako takový problém, přecházející dvojici vhodně doplňuje.

Na úspěšnosti předvedení má zajiště podíl také režisér A. Bergman, který s uvedeným posunem naložil tvůrčím způsobem a využil z něj nabízejících se možností. Přesto definice stáří vyznívá občas příliš surově, což patrně divák pokročilejšího věku může hůře snášet. Marta je však divadlo mladé a doufejme, že určitá nadsázka v pojetí hry snad s problémem krutosti nakládá tak, aby vyšuměl spolu osvobozujícím smíchem. **Simona POLCAROVÁ**

Kulturním světem